

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 572/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Masafer Yattasta ja Israelin apartheidista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hussein al-Taeen /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 572/2022 vp:

Toteaako Suomi, että Israel ylläpitää apartheid-järjestelmää, ja tuomitsee sen ja

nostaako Suomi väestön pakkosiirrot Masafer Yattan alueella esille YK:n ihmisoikeusneuvostossa ja linjaa, että ne pitäisi nähdä osana Israelin apartheid-politiikkaa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Apartheid eli rotuerottelu on yksi Kansainvälisen rikostuomioistuim ICC:n toiminnan pohjana olevan Rooman perussäännön mukaisista tekotavoista rikoksille ihmisyyttä vastaan. Suomessa rotuerottelu on kriminalisoitu rikoksena ihmisyyttä vastaan rikoslain 11 luvun 3 §:ssä. Apartheidista on myös erillinen yleissopimus, jonka osapuolia Israel tai Suomi eivät ole.

Rooman perussäännön mukainen määritelmä rikoksille ihmisyyttä vastaan edellyttää, että teko tehdään osana laajamittaista ja järjestelmällistä hyökkäystä siviiliväestöä kohtaan. Hyökkäyksen ei tarvitse olla aseellinen. Muita rikoksen ihmisyyttä vastaan tekotapoja ovat muun muassa Rooman perussäännön 7 d artiklan mukaan ”väestön karkottaminen tai pakolla siirtäminen” ja Rooman perussäännön 7 h artiklan mukaan ”tunnistettavissa olevaan ryhmään tai yhteisöön kohdistuva vaino poliittisen mielipiteen, rodun, kansallisuuden, etnisen alkuperän, kulttuurin tai uskonnon perusteella tai sukupuolen perusteella”.

Suomi on vakiintuneesti pidättäytynyt ottamasta kantaa tiettyjen tapahtumien rikosoikeudelliseen luonnehdintaan. On katsottu, että tämä on ensisijaisesti toimivaltaisten kansallisten tai kansainvälisten tuomioistuinten tehtävä. Joissain tapauksissa merkitystä voidaan antaa myös esimerkiksi kansallisten poliisi- tai syyttäjäviranomaisten luonnehdinnalle, tai YK:n alaisten tutkintakomissioiden arvioille.

Kansainvälinen rikostuomioistuin tutkii, Palestiinan tutkintapyynnön perusteella, epäilyjä Palestiinalaisalueella tapahtuneista vakavimmista kansainvälisistä rikoksista, erityisesti sotarikoksista.

Esitutkinnan aloittamisesta ilmoitti Kansainvälisen rikostuomioistuimen ICC:n syyttäjä Fatou Bensouda 3.3.2021. ICC ei ole toistaiseksi nostanut syytteitä tai antanut pidätysmääräyksiä Palestiina-tutkintaan liittyen.

YK:n kansainvälinen tuomioistuin on vuonna 2004 antamassaan Palestiinan muuria koskevassa neuvovassa lausunnossa todennut muurin rakentamisen ja siihen liittyvän regiimin kansainvälisen oikeuden vastaisiksi. Lausunnon mukaan Israelin on keskeytettävä toimet muurin rakentamiseksi sekä peruttava kaikki muuriin liittyvät lainsäädäntö- ja hallintotoimet. Suomi on sekä kansallisesti että osana EU:ta toistuvasti tuominut kansainvälisen oikeuden vastaiset toimet, kuten Israelin siirtokuntarakentamisen ja sen toteuttamat miehitetyn väestön pakkosiirrot.

Suomi myös tukee Länsirannan suojelukonsortiota, joka vastaa humanitaarisen suojelun tarpeisiin, vahvistaa ns. C-alueen palestiinalaisyhteisöjen kehitysedellytyksiä ja pyrkii vaikuttamaan haavoittuvuutta aiheuttaviin juurisyihin ja vastuunkantajien vastuuvollisuuden toteutumiseen, ml. Masafer Yattan alueella.

Suomi – kuten koko EU – katsoo ihmisoikeustilanteen miehitetillä Palestiinalaisalueella ja Israelissa edellyttävän YK:n ihmisoikeusneuvoston käsittelyä. EU on toistuvasti esittänyt huolensa tilanteesta vakavia maatilanteita käsittelevän asiakohdan (asiakohta 4) alaisuudessa käytävässä yleiskeskustelussa. Suomi on nostanut esiin palestiinalaisiin kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset myös kansallisissa puheenvuoroissaan. Suomi on näissä puheenvuoroissaan mm. vaatinut Israelia lopettamaan pakkoväestönsiirrot.

Suomi äänesti YK:n ihmisoikeusneuvoston kevään 2022 istunnossa, osana EU-jäsenmaiden enemmistöä, kaikkien kolmen neuvotellun päätöslauselman puolesta: 1) Israelin siirtokunnat Palestiinalaisalueella, 2) Palestiinan kansan itsemääräämisoikeus sekä 3) ihmisoikeudet ja vastuuvollisuus Palestiinalaisalueella. Lisäksi Suomi osoitti erityistä tukea Palestiinan kansan itsemääräämisoikeutta koskevalle päätöslauselmalle kanssasuosittamalla sitä.

Ihmisoikeuksia ja vastuuvollisuutta käsittelevässä ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmassa sekä siirtokuntia koskevassa päätöslauselmassa Israelia vaaditaan välittömästi lopettamaan siirtokuntatoiminta, ml. palestiinalaisväestön pakkosiirrot, ja todetaan tämän olevan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaus. Siirtokuntia käsittelevässä päätöslauselmassa siirtokuntatoiminta todetaan myös esteeksi kahden valtion ratkaisulle.

Helsingissä 25.11.2022

Ulkoministeri Pekka Haavisto